

5. Бухгалтерський облік витрат і виходу продукції допоміжних виробництв

Допоміжними є виробництва, які виконують роботи та надають послуги іншим підрозділам сільськогосподарського підприємства.

До таких виробництв відносяться: ремонтно-механічні майстерні, автомобільний і гужовий транспорт, підрозділи електро-, водо- та газопостачання, холодильні установки (обладнання, пристрої) тощо.

Облік витрат, виконаних робіт і наданих послуг допоміжних виробництв ведеться на субрахунку 234 “Допоміжні виробництва”.

За дебетом субрахунка відображаються як прямі витрати, безпосередньо пов’язані з виконанням робіт і наданням послуг, так і непрямі, пов’язані з організацією і управлінням допоміжними виробництвами, а за кредитом – вартість виконаних робіт і наданих послуг, одержаної продукції і виробів.

До субрахунку 234 “Допоміжні виробництва” можуть бути відкриті такі *субрахунки другого порядку*:

- 2341 “Ремонтні виробництва”;
- 2342 “Автомобільний транспорт”;
- 2343 “Енергетичні виробництва (господарства)”;
- 2344 “Водопостачання”;
- 2345 “Гужовий транспорт”;
- 2346 “Інші виробництва”.

Облік витрат у ремонтних майстернях

Об'єктом обліку витрат у ремонтній майстерні є замовлення на ремонт складних машин (тракторів, комбайнів, автомобілів тощо), групи сільськогосподарських знарядь одного найменування (борін, культиваторів тощо), обладнання для тваринницьких ферм та об'єктів інших галузей.

На кожний ремонтований об'єкт складається
**Відомість дефектів на ремонт машин (ф. №
ВЗСТ-6).**

Прямі витрати на ремонт тракторів, машин і
устаткування обліковують (групують) у
**Журналі обліку робіт і витрат у ремонтній
майстерні (ф. № ЖН-3)**

Таблиця 21. Відображення операцій у ремонтній майстерні в бухгалтерському обліку

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		дебет	кредит
1	2	3	4
1	Нараховано оплату праці робітникам, зайнятим ремонтом сільськогосподарської техніки	2341	661
2	Нараховано єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від витрат на оплату праці робітників ремонтної майстерні	2341	65
3	Списано вартість палива, витраченого на обкатку машин після ремонту	2341	203
4	Списано вартість запасних частин, використаних для заміни спрацьованих деталей під час ремонту сільськогосподарських машин у ремонтній майстерні	2341	207
5	Списано для потреб ремонтної майстерні:	2341	
	– сировину і матеріали		201
	– будівельні матеріали		205
	– паливо		203
6	Списано вартість малоцінних і швидкозношуваних предметів, використаних при капітальному (поточному) ремонті сільськогосподарських машин	2341	22

Продовження табл. 21.

1	2	3	4
7	Виконано роботи або надано послуги ремонтній майстерні іншими допоміжними виробництвами	2341	234
8	Нараховано підрядникам та іншим стороннім підприємствам та організаціям за виконані роботи для ремонтної майстерні	2341	63, 685
9	Оплачено через підзвітних осіб витрати ремонтної майстерні	2341	372
10	Списано послуги машинно-тракторного парку	2341	235
11	Нараховано амортизацію на будівлю і обладнання ремонтної майстерні	2341	131
12	Розподілено загальновиробничі витрати ремонтної майстерні на ремонтовані об'єкти	2341	91
13	Оприбутковано запасні частини, що зняті з відремонтованого об'єкта і підлягають відновленню	207	2341
14	Оприбутковано як металобрухт зняті з відремонтованого об'єкта вузли, деталі, які не підлягають відновленню	209	2341
15	Віднесено вартість завершених ремонтних робіт на споживачів послуг	23, 90, 91, 92, 93	2341

Фактичну собівартість закінчених ремонтних робіт щомісяця списують на споживачів послуг на підставі **Відомості списання витрат за закінченими ремонтowanими об'єктами і виконаними роботами.**

Облік витрат автотранспорту

Основним первинним документом для обліку витрат і виконаних вантажним автотранспортом робіт є **Подорожній лист вантажного автомобіля (ф. № 2)**.

За даними подорожніх листів в бухгалтерії підприємства складають **Накопичувальну відомість обліку роботи вантажного автотранспорту (ф. № ЖН-6)**.

Таблиця 22. Облік витрат і виконаних робіт вантажного автотранспорту

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		дебет	кредит
1	Нараховано оплату праці водіям вантажного автотранспорту	2342	661
2	Нараховано єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від витрат на оплату праці водіям вантажного автотранспорту	2342	65
3	Створено резерв на оплату відпусток	2342	471
4	Списано вартість палива, витраченого на роботу вантажного автотранспорту	2342	203
5	Списано вартість запасних частин для ремонту вантажних автомобілів, виконаного за межами реммайстерні	2342	207
6	Списано вартість закінченого капітального і поточного ремонту вантажних автомобілів, виконаного у реммайстерні	2342	2341
7	Списано вартість МШП для потреб вантажного автотранспорту	2342	22
8	Списано вартість послуг інших допоміжних виробництв з освітлення, опалення, водо-, теплопостачання гаражу	2342	234

Продовження табл. 22.

1	2	3	4
9	Нараховано амортизацію за вантажними автомобілями приміщенням та обладнанням гаражу	2342	131
10	Списано будівельні матеріали для ремонту будівлі гаражу, облаштування автомобілів	2342	205
11	Віднесено на витрати вартість капітального ремонту вантажного автомобіля, виконаного ремонтним підприємством	2342	63
12	Відображено витрати на відрядження водіїв вантажного автотранспорту	2342	372
13	Нараховано страхові платежі зі страхування майна	2342	655
14	Списано послуги вантажного автотранспорту на споживачів послуг	15, 20, 23, 90, 91, 92, 93, 94	2342

Облік витрат з електропостачання

Виробіток електроенергії власною електростанцією обліковують у **Журналі обліку роботи електрогенератора (ф. № 128)**.
У кінці місяця завідуючий виробництвом чи електрик складає **Звіт про роботу електростанції (ф. ЖН-14)**.

Таблиця 23. Відображення витрат енергетичних виробництв в бухгалтерському обліку

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		дебет	кредит
1	Нараховано оплату праці працівникам енергетичних виробництв	2343	661
2	Нараховано єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від витрат на оплату праці працівникам енергетичних виробництв	2343	65
3	Списано вартість палива, вугілля використаних для виробництва електроенергії	2343	203
4	Списано вартість енергії, одержаної зі сторони (без ПДВ)	2343	63
5	Нараховано амортизацію основних засобів електростанцій, електроустаткування і ліній електропередач	2343	131
6	Списано вартість запасних частин для ремонту електроустаткування	2343	207
7	Списано будівельні матеріали для ремонту ліній електропередач	2343	205
8	Списано вартість послуг інших допоміжних виробництв	2343	234
9	Списано вартість МШП для потреб енергетичних виробництв	2343	22
10	Створено резерв на оплату відпусток	2343	471
11	Списано спожиту електроенергію на споживачів послуг	23, 90, 91, 92, 93, 94	2343

Облік витрат з водопостачання

Витрати на водопостачання розподіляють за споживачами пропорційно до кількості спожитої води і щомісяця на підставі **Звіту про використання води** на виробничі та інші потреби списують за фактичною собівартістю 1 м³ води.

Таблиця 24. Облік витрат на водопостачання

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		дебет	кредит
1	Нараховано оплату праці працівникам, зайнятим обслуговуванням водопровідної мережі й обладнання	2344	661, 65
3	Створено резерв на оплату відпусток	2344	471
4	Списано вартість палива для роботи водопостачального устаткування	2344	203
5	Списано вартість води, одержаної зі сторони	2344	63
6	Нараховано амортизацію основних засобів водопостачання	2344	131
7	Списано запасні частини на ремонт основних засобів водопостачання	2344	207
8	Списано будівельні матеріали для ремонту основних засобів водопостачання	2344	205
9	Списано вартість послуг інших допоміжних виробництв	2344	234
10	Списано вартість МШП для потреб водопостачання	2344	22
11	Списано вартість матеріалів і дезинфікуючих засобів для потреб водопостачання	2344	201
12	Списано використану воду на споживачів послуг	23, 90, 91, 92, 93, 94	2344

Облік витрат і послуг гужового транспорту

Основними первинними документами з обліку витрат і робіт, виконаних гужовим транспортом є:

Обліковий лист праці та виконаних робіт (ф. № ПСГ-2), Розрахунок нарахування оплати праці працівникам тваринництва (ф. № 69), Відомість витрати кормів (ф. № ВЗСГ-9), лімітно-забірна картка на отримання матеріальних цінностей (ф. № ВЗСГ-1), Накладна (внутрішньогосподарського призначення) (ф. № ВЗСГ-8), інші документи на витрачання матеріальних цінностей тощо.

Витрати на утримання молодняку робочої худоби не відносять на субрахунок 2345 “Гужовий транспорт”, а обліковують на окремому аналітичному рахунку до субрахунку 232 “Тваринництво”.

Таблиця 25. Облік витрат на живу тяглову силу та її послуг

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		дебет	кредит
1	2	3	4
1	Нараховано суму оплати праці конюхам та іншим працівникам, які доглядають за робочою худобою	2345	661, 65
3	Створено резерв на оплату відпусток	2345	471
4	Списано вартість кормів, витрачених на годівлю робочої худоби: – купованих	2345	208
	– власного виробництва		27
5	Списано вартість медикаментів для лікування робочої худоби	2345	208
7	Списано вартість послуг інших допоміжних виробництв	2345	234
10	Списано вартість використаних на ремонт споруд, будівель, транспортних засобів, що обслуговують гужовий транспорт: – матеріалів	2345	201
	– запасних частин		207
	– будівельних матеріалів		205
11	Оприбутковано від робочої худоби: – приплід	21	2345
	– гній, вивезений на поля	231	
	– гній, що зберігається у гноєсховищах	27	
12	Списано послуги гужового транспорту на споживачів	15, 23, 90, 91, 92, 93, 94	2345

Обчислення собівартості допоміжних виробництв

Об'єкти обчислення собівартості в допоміжних виробництвах:

- по автомобільному вантажному транспорту – 10 тонно-кілометрів вантажоперевезень та одного машино-дня роботи спеціальних автомобілів і автомобілів на перевезенні людей;
- по електропостачанню – 10 кВт-год електроенергії, відпущеної споживачам;

- по водопостачанню – 1 м^3 води, яка подається через водопровідну мережу сільськогосподарського підприємства;
- по гужовому транспорту – одного робочого дня за всіма видами робочої худоби, приплоду і одного кормо-дня;
- по теплопостачанню – 1 Гкал теплоенергії, доведеної до споживачів;
- по газопостачанню – 1 м^3 газу, відпущеного споживачам;
- по холодильному обладнанню – одного центнеро-дня зберігання.

Облік витрат на утримання сільськогосподарської техніки

Облік витрат, пов'язаних з утриманням і експлуатацією машино-тракторного парку ведеться на субрахунку **235 “Витрати на утримання та експлуатацію машин та обладнання”**.

За дебетом рахунка відображається сума визнаних витрат, за кредитом – розподіл цих витрат.

До субрахунку 235 “Витрати на утримання та експлуатацію машин та обладнання” можна відкрити окремі *субрахунки*:

2351 “Утримання й експлуатація машино-тракторного парку” (обліковуються витрати на утримання та експлуатацію тракторів, тракторних причепів, сільськогосподарських машин і знарядь тощо);

2352 “Утримання й експлуатація самохідних машин” (обліковуються витрати на утримання та експлуатацію комбайнів, машин, а також гаражів, навісів, майданчиків, інших основних засобів, призначених для утримання вказаних машин).

Протягом звітнього періоду по кредиту субрахунку 2351 відображується тільки планова вартість робіт, яку було віднесено на рахунки споживачів послуг.

Наприкінці року нерозподілена частина витрат розподіляється між окремими культурами (групами культур) і транспортними роботами пропорційно до виконаних робіт в умовних еталонних гектарах.

За кредитом субрахунку 2352 протягом року не роблять жодних записів. У кінці року або після закінчення збирання врожаю витрати, обліковані на цьому субрахунку, списують окремими статтями на відповідні культури пропорційно до площ, на яких зібрано врожай.

Основними первинними документами, в яких відображають роботу тракторів і деякі витрати щодо їх використання, є: на сільськогосподарських роботах – **Обліковий лист тракториста-машиніста (ф. № ПСГ-3)**, на транспортних – **Подорожній лист трактора (ф. № ПСГ-4)**. Дані облікових і подорожніх листів записують у **Накопичувальну відомість обліку використання машинно-тракторного парку (ф. № ЖН-5)**, яка ведеться у розрізі трактористів-машиністів і закріплених за ними тракторів і до **Журналу обліку робіт і витрат (ЖН-4)**.

6. Бухгалтерський облік загальновиробничих витрат

До рахунка 91 “Загальновиробничі витрати” у сільськогосподарських підприємствах відкриваються такі субрахунки:

911 “Загальновиробничі витрати рослинництва”;

912 “Загальновиробничі витрати тваринництва”;

913 “Загальновиробничі витрати промислових виробництв”;

914 “Загальновиробничі витрати інших виробництв”;

915 “Утримання й експлуатація машинно-тракторного парку”;

916 “Утримання й експлуатація самохідних машин”;

917 “Фіксований сільськогосподарський податок”.

Таблиця 27. Облік загальнопромислових витрат

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		дебет	кредит
1	2	3	4
1	Нарахована оплата праці загальнопромислому персоналу	91	661
2	Нараховано єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування	91	65
3	Створено резерв на оплату відпусток	91	471
4	Списано суму витрат на відрядження загальнопромислового персоналу	91	372
5	Нараховано амортизацію на основні засоби, нематеріальні активи та інші необоротні активи загальнопромислового призначення (цехів, бригад, підрозділів)	91	13
6	Віднесено до складу загальнопромислових витрат частину витрат майбутніх періодів	91	39

Продовження табл. 27.

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
7	Списані виробничі запаси на ремонт та утримання об'єктів загальновиробничого призначення (паливно-мастильні матеріали, будівельні матеріали, запасні частини тощо)	91	20
8	Списано вартість малоцінних предметів, отриманих для загальновиробничих потреб	91	22
9	Відображено вартість витрат на опалення, освітлення, водопостачання та інше утримання загальних приміщень виробничого призначення	91	234
10	Проведено нарахування орендної плати за земельний пай	91	685
11	Списано витрати на перевезення працівників до місця безпосередньої роботи	91	2342
12	Списані загальновиробничі витрати та віднесені на об'єкти обліку витрат	23	91
13	Нараховано фіксований сільськогосподарський податок	91	641
14	Розподілено суму загальновиробничих витрат між об'єктами обліку рослинництва	231	91

Для розподілу загальноновиробничих витрат використовуються формули:

$$K_p = \frac{\sum B_z}{\sum B_i}$$

$$B_{zi} = K_p \times B_i$$

де **K_p** – коефіцієнт розподілу загальноновиробничих витрат;
 B_z – сума загальноновиробничих витрат; **B_i** – сума всіх витрат без вартості насіння (кормів); **B_{zi}** – загальноновиробничі витрати, віднесені на відповідну культуру (вид продукції тваринництва); **B_i** – всі витрати, віднесені на відповідну культуру (вид продукції тваринництва).

Аналітичний облік загальновиробничих витрат ведеться у **Звіті про загальновиробничі витрати (ф. № 5.7 с.-г.)**